

Αθήνα, 28 Αυγούστου 2014

Προς: Εθνική Συντονίστρια για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών,
Δρ. Χριστίνα Παπουτσοπούλου-Διαμαντοπούλου

Αξιότιμη Κα Παπουτσοπούλου-Διαμαντοπούλου,

Ευχαριστούμε για την αποστολή της Εθνικής Στρατηγικής (2014-2016) και του Σχεδίου Δράσης (2014-2016) για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών. Είμαστε ιδιαίτερα ικανοποιημένοι με την θετική απάντηση στο αίτημα των οργανώσεών μας να δοθεί η ευκαιρία στην κοινωνία των πολιτών και στις οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αντιμετώπισης του φαινομένου των ναρκωτικών να καταθέσουν τις απόψεις τους. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι η θετική σας ανταπόκριση αποτελεί δείγμα καλής θέλησης και υπόσχεση για μελλοντική συνεργασία.

Τα σχόλια που αναφέρονται στην παρούσα επιστολή αφορούν γενικές παρατηρήσεις των συνεργαζόμενων οργανώσεων που υπογράφουν. Εξειδικευμένα σχόλια σε σημεία που αφορούν συγκεκριμένες δράσεις των επιμέρους οργανώσεων μπορούν να σταλούν από κάθε οργάνωση ξεχωριστά.

Τα σχόλια μας αφορούν στα εξής σημεία:

- Η σχέση μεταξύ της Εθνικής Στρατηγικής και της «μετάφρασής» της στο Εθνικό Σχέδιο δράσης.
- Μετατόπιση του κέντρου βάρους των παρεμβάσεων από τις κατασταλτικές πολιτικές σε πολιτικές που εγγυώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και προάγουν τη δημόσια υγεία
- Διυπηρεσιακός συντονισμός οργανισμών, κρατικών φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων
- Η Συνεργασία με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
- Συνεχής αξιολόγηση

Η σχέση μεταξύ της Εθνικής Στρατηγικής και της «μετάφρασής» της στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης

Η Στρατηγική περιέχει φιλόδοξους στόχους και αναφέρεται στα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να καθορίζουν την Εθνική Στρατηγική και το Εθνικό Σχέδιο δράσης. Η περιγραφή των στόχων και των χαρακτηριστικών που θα πρέπει να καθορίζουν την Εθνική Στρατηγική μας βρίσκει σύμφωνους σε όλα σχεδόν τα σημεία. Η ισόρροπη έμφαση στους δύο βασικούς άξονες της μείωσης της προσφοράς και της μείωσης της ζήτησης, η ευελιξία, η εστίαση σε δεδομένα που προκύπτουν από τα συμπεράσματα ερευνών, η αξιοποίηση και εμπλοκή όλων των φορέων, η διαφάνεια και αντικειμενικότητα και κυρίως οι έγκαιρες διαδικασίες αξιολόγησης στη βάση μετρήσιμων αποτελεσμάτων αποτελούν ιδιαίτερα ευπρόσδεκτες προθέσεις της Εθνικής Στρατηγικής για την αντιμετώπιση του φαινομένου των ναρκωτικών, αποτελούν όμως ταυτόχρονα και πρόκληση. Το προγραμματικό πλαίσιο της Στρατηγικής πρέπει να συνοδευτεί από συγκεκριμένες προτεραιότητες στο Σχέδιο Δράσης για την περίοδο 2014-2016. Η γενική μας εντύπωση είναι ότι το προκείμενο σχέδιο Στρατηγικής καταγράφει μεν και αναγνωρίζει την αναγκαιότητα εφαρμογής σημαντικών αλλαγών στην πολιτική για τα ναρκωτικά, το συγκεκριμένο όμως Σχέδιο Δράσης 2014-2016 υστερεί σε ότι αφορά τις συγκεκριμένες προτάσεις υλοποίησής τους.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν, κατά τη γνώμη μας, το θέμα «της μετατόπισης του κέντρου βάρους των παρεμβάσεων από τις κατασταλτικές πολιτικές σε πολιτικές που εγγυώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και προάγουν τη δημόσια υγεία» και την αντιμετώπιση της «μέχρι σήμερα έλλειψης διυπηρεσιακού συντονισμού και δικτύωσης μεταξύ θεραπευτικών οργανισμών, κρατικών φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων».

Μετατόπιση του κέντρου βάρους των παρεμβάσεων

Ο στόχος της μετατόπισης του κέντρου βάρους των παρεμβάσεων από τις κατασταλτικές πολιτικές σε πολιτικές που εγγυώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και προάγουν τη δημόσια υγεία θα πρέπει να έχει συνέπειες σε ότι αφορά τις προτεραιότητες και τις δράσεις των αρχών επιβολής του νόμου. Στον πίνακα του Εθνικού σχεδίου δράσης αναφέρονται πρωτοβουλίες όπως: έγκαιρες παρεμβάσεις σε ευπαθείς πληθυσμούς, απεμπλοκή των ευπαθών πληθυσμών από τους παράγοντες υψηλού κινδύνου και περιορισμός της επιδείνωσης της πειραματικής χρήσης.

Το σημείο 4.1.2 του σχεδίου δράσης αναφέρεται σε «πιλοτική εφαρμογή των εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων για μικρο-παραβάτες του νόμου περί ναρκωτικών». Οι οργανώσεις μας που εργάζονται στον τομέα της μείωσης της βλάβης επιθυμούν να εμπλακούν στον προγραμματισμό και στην υλοποίηση προγραμμάτων εφαρμογής εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων και να συμβάλλουν ενεργά με προτάσεις τους για μοντέλα συνεργασίας, προσαρμοσμένα στις δυνατότητες και στις συνθήκες στην Ελλάδα. Ευχαρίστως θα ανταποκριθούμε σε σχετικό κάλεσμα της Εθνικής Συντονίστριας γι' αυτό το θέμα.

Το θέμα όμως της μετατόπισης του κέντρου βάρους από την ποινική αντιμετώπιση στην προαγωγή της δημόσιας υγείας έχει και άλλες όψεις που χρειάζεται να υλοποιηθούν. Θα περίμενε κανείς να δει στο Σχέδιο Δράσης κάποια αναφορά σε αλλαγή των προτεραιοτήτων και του τρόπου αντιμετώπισης των χρηστών από την αστυνομία και τις δικαστικές αρχές. Τα πρόσφατα παραδείγματα αντιμετώπισης χρηστών στο κέντρο της Αθήνας (οι επιχειρήσεις ΘΕΤΙΣ και ΞΕΝΙΟΣ ΔΙΑΣ) δεν συνάδουν με πολιτικές που εγγυώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και προάγουν τη

δημόσια υγεία. Δεν μπορούν δε να παραμείνουν χωρίς συγκεκριμένη απάντηση εκ μέρους των αρμόδιων αρχών.

Το θέμα της αποποινικοποίησης της χρήσης και της κατοχής ναρκωτικών για προσωπική χρήση είναι ένα μέτρο που θα συμβάλλει αποτελεσματικά στην εκτροπή από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης στη θεραπεία.

Θεωρούμε ότι αυτά τα σημεία θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην Στρατηγική και το Σχέδιο δράσης.

Διυπηρεσιακός συντονισμός οργανισμών, κρατικών φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων

Το σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής επισημαίνει ότι «η μέχρι σήμερα έλλειψη διυπηρεσιακού συντονισμού και δικτύωσης μεταξύ θεραπευτικών οργανισμών, κρατικών φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων υπομονεύει τις προσπάθειες ολοκληρωμένης θεραπείας και τη μετάβαση των εξαρτημένων προς την κοινωνική επανένταξη». Τονίζει ότι «είναι απαραίτητη η αξιοποίηση του οφέλους από το διυπηρεσιακό συντονισμό μεταξύ φορέων» και ότι «είναι απαραίτητο επίσης να γεφυρωθούν συστηματικά τα κενά που προκύπτουν από την επάλληλη αποσπασματική εφαρμογή επιστημονικά τεκμηριωμένων πρακτικών όπως εντοπίζονται μεταξύ διαφορετικών μοντέλων θεραπείας που συνδέονται με την έλλειψη συντονιστικών στρατηγικών επανένταξης».

Το Σχέδιο Δράσης δεν περιέχει δείγματα συγκεκριμένων πρωτοβουλιών σε τομείς δράσεων για «κεντρικό συντονισμό των συναρμόδιων φορέων ώστε να εξασφαλίζεται η συμπληρωματικότητα και να αποφεύγεται η αλληλοεπικάλυψη των δράσεων», περιορίζεται δε σε οργανωτικά θέματα συναντήσεων και διαβουλεύσεων. Αν επιδίωξη είναι να αναδειχθεί η συνεργασία των συναρμόδιων φορέων υλοποίησης των δράσεων για τα ναρκωτικά σε «καινοτόμο στρατηγικό στόχο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης» -όπως αναφέρει η Εθνική Στρατηγική- είναι αναγκαίο να αναφερθούν τα σημεία που χρειάζονται αλλαγή. Βασικός δείκτης της αξιολόγησης κάθε δράσης αποτελεί φυσικά η σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας.

Το Σχέδιο Δράσης όπως έχει είναι μια καταγραφή των δράσεων και προτεραιοτήτων του κάθε εγκεκριμένου φορέα ξεχωριστά όπως έχουν αναπτυχθεί στο παρελθόν, παρά τη διαπίστωση της Εθνικής Στρατηγικής ότι υπάρχει έλλειψη διυπηρεσιακού συντονισμού και δικτύωσης μεταξύ θεραπευτικών οργανισμών, κρατικών φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εξ άλλου απουσιάζουν στον πίνακα του Σχεδίου Δράσης παρά τα ενθουσιώδη σχόλια της Εθνικής Στρατηγικής για το ρόλο και τη σημασία τους.

Αναφερόμαστε στο σημείο της σχέσης Στρατηγικής και Σχεδίου δράσης επειδή συμφωνούμε με τη θέση ότι «Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης είναι η *μετάφραση* της Εθνικής Στρατηγικής για τα Ναρκωτικά σε πρακτική εφαρμογή» (σελ. 46), αλλά διακρίνουμε επιφυλακτικότητα στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων που θα οδηγήσουν στην επιδιωκόμενη ανατροπή της έλλειψης διυπηρεσιακού συντονισμού και δικτύωσης μεταξύ θεραπευτικών οργανισμών, κρατικών φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων. Όσο σημαντικό είναι να υπάρχει Εθνική Στρατηγική, άλλο τόσο -και περισσότερο- είναι σημαντικός ο προγραμματισμός και η κατανομή των πόρων για την υλοποίησή του.

Οι παραπάνω παρατηρήσεις πρέπει να εκληφθούν ως έκφραση ανησυχίας για την υλοποίηση της Στρατηγικής η οποία μας βρίσκει σύμφωνους σχεδόν στο σύνολό της και δεν θα πρέπει να παραμείνει ένα περιγραφικό/θεωρητικό κείμενο καλών προθέσεων χωρίς ουσιαστική αλλαγή στην καθημερινή πράξη. Οι οργανώσεις μας θέλουν να συμβάλουν στην επιτυχία του εγχειρήματος που περιγράφει η Στρατηγική 2014-2020 και θα εξακολουθήσουν να εκφράζουν κριτικές απόψεις σχετικά με την υλοποίησή τους.

Η Συνεργασία με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον διαπιστώνουμε τη θετική προσέγγιση της Εθνικής Στρατηγικής προς τις Μη Κυβερνητικές οργανώσεις. Η παράγραφος που αφιερώνεται στο κεφάλαιο περί Συντονισμού για τη συνεργασία με τις Μη Κυβερνητικές οργανώσεις περιέχει στοιχεία που χρειάζονται περαιτέρω διασαφήνιση. Τι σημαίνει η πρόταση ότι «*Βασικό μέλημα στο πλαίσιο της βέλτιστης*

αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων (υπογράμμιση δική μας) είναι η συνεργασία με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις»; Ποιες είναι οι προθέσεις της πολιτείας για τη βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων σε σχέση με τις Μη Κυβερνητικές οργανώσεις;

Η προτεινόμενη Εθνική Στρατηγική αναφέρεται στη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη δράση στο πεδίο και στις διαδικασίες ωρίμανσης για τη λήψη των αποφάσεων σα να πρόκειται πλέον για μια κοινή πρακτική. Η πρόσφατη ανταλλαγή επιστολών μεταξύ της Εθνικής Συντονίστριας και των οργανώσεων μας για το θέμα της διαβούλευσης είναι ένδειξη ότι δεν είναι αυτονόητη η συμμετοχή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στη διαμόρφωση της πολιτικής για τα ναρκωτικά. Κι αυτό το σημείο χρειάζεται περαιτέρω διευκρίνιση. Κατά τη γνώμη μας χρειάζεται να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο συνεργασίας με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στο οποίο θα πρέπει να ρυθμιστεί και τυπικά η αναγνώρισή τους ως φορέων παροχής υπηρεσιών και συν-διαμορφωτών της πολιτικής για τα ναρκωτικά.

Με ικανοποίηση χαιρετίζουμε τις προθέσεις της πολιτείας σχετικά με τη διαδικασία διαβούλευσης. Σημειώνουμε τη σαφή διατύπωση στο κείμενο της Στρατηγικής που αναφέρει ότι «Η διαδικασία των διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, πριν από την ανάληψη οποιασδήποτε πολιτικής απόφασης ή την έκδοση μιας κανονιστικής πράξης, αναγνωρίζεται ως ένας μηχανισμός που οδηγεί σε πιο αξιόπιστες μεθόδους χάραξης και υλοποίησης πολιτικής». Αυτό σημαίνει ότι με πρωτοβουλία της Εθνικής Συντονίστριας για τα ναρκωτικά θα παρέχεται ενημέρωση και πληροφόρηση σχετικά με προτεινόμενες πολιτικές αποφάσεις ή την έκδοση κανονιστικών πράξεων. Πρότασή μας είναι να κατοχυρωθούν αυτές οι αρχές σε σχετικό κανονισμό.

Η Στρατηγική παραπέμπει σε σημείο της Κοινής Υπουργικής Δήλωσης που ψηφίστηκε στη Σύνοδο της Επιτροπής Ναρκωτικών του ΟΗΕ τον Μάρτιο του 2014 όπου γίνεται λόγος για το συμμετοχικό ρόλο εκπροσώπων των άμεσα πληττόμενων ατόμων στη διαμόρφωση και την εφαρμογή της πολιτικής για τη μείωση της ζήτησης και προσφοράς των ναρκωτικών. Θέλουμε να υπογραμμίσουμε αυτό το σημείο και να τονίσουμε τη σημασία της εκπροσώπησης σε συλλογικές

πρωτοβουλίες ατόμων και ομάδων που έχουν άμεση εμπειρία με τα ναρκωτικά. Στις υπογράφουσες οργανώσεις αντιπροσωπεύονται και οργανώσεις των άμεσα πληττόμενων ατόμων. Ελπίζουμε στην υποστήριξη αυτών των οργανώσεων και από την πολιτεία.

Συμμετοχή εκπροσώπου των Μη Κυβερνητικών οργανώσεων στην Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού

Όπως αναφέραμε και στην επιστολή μας προς τον κ. Πρωθυπουργό προτείνουμε να συμπεριληφθεί στην Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών και εκπρόσωπος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που εργάζονται στον τομέα των ναρκωτικών. Πρόταση μας είναι να συμπεριληφθεί στο σχέδιο δράσης στο σημείο « Γ. Συντονισμός, 1. Θεσμικό πλαίσιο 1.2 Νομοθετικές παρεμβάσεις, συμπληρώσεις, τροποποιήσεις», πρόταση για τροποποίηση του άρθρου 50 του νόμου 4139/13 σημ.1 ώστε να συμμετέχει και εκπρόσωπος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ναρκωτικών στην Εθνική Επιτροπή Σχεδιασμού και Συντονισμού για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών.

Συνεχής αξιολόγηση

Υπογραμμίζουμε το σημείο της Εθνικής Στρατηγικής το οποίο αναφέρεται στην αξιολόγηση: «Η κάθε παρέμβαση γίνεται μετρήσιμη ώστε να διευκολύνεται η παρακολούθηση και η έγκαιρη επικαιροποίηση του συνόλου του Εθνικού σχεδίου δράσης με σαφώς διατυπωμένους δείκτες που αφορούν στους στόχους».

Θεωρούμε απόλυτη προτεραιότητα και πρωταρχικό καθήκον της υπηρεσίας της Εθνικής Συντονίστριας να εφαρμόσει άμεσα τον μηχανισμό αξιολόγησης το δυνατόν γρηγορότερα και τουλάχιστο από το 2015. Προς τούτο θα πρέπει να εξεταστεί αν οι δείκτες αξιολόγησης που περιγράφονται στο Σχέδιο δράσης είναι και οι πλέον κατάλληλοι για την αξιολόγηση της κάθε δράσης. Είμαστε της άποψης ότι πρέπει θα δοθεί η δυνατότητα να αναγνωρίζεται και από τρίτους ποιες δράσεις ανταποκρίνονται ή όχι και στην αρχή της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας.

Είναι ο μόνος τρόπος να βρισκόμαστε συνεχώς σε εγρήγορση, να εξάγονται συμπεράσματα για το τι δουλεύει και τι όχι και να λαμβάνονται αποφάσεις για βελτίωση ή αντικατάσταση μεθόδων, πρακτικών και δομών.

Με εκτίμηση,

κος Θανάσης Αποστόλου, Εταιρεία ΔΙΟΓΕΝΗΣ
κος Τζανέτος Αντύπας, PRAKSIS
κα Έφη Κοκκίνη, Σύλλογος Θεραπευομένων ΟΚΑΝΑ
κος Λεωνίδα Βακερλής, Κέντρο Ζωής
κος Νίκος Δέδες, Θετική Φωνή
κος Γιώργος Καλαμίτσης, Προμηθέας